

V Štrasburgu 12.3.2013
COM(2013) 126 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Príprava na voľby do Európskeho parlamentu v roku 2014: posilnenie ich
demokratického a účinného priebehu**

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Príprava na voľby do Európskeho parlamentu v roku 2014: posilnenie ich demokratického a účinného priebehu

1. ÚVOD

Voľby do Európskeho parlamentu v roku 2014 budú prvými voľbami od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy. Tieto voľby budú o to dôležitejšie, že Európska únia sa momentálne nachádza vo fáze prijímania zásadných opatrení zameraných na vytvorenie skutočnej hospodárskej a menovej únie, ktorej nosným pilierom je demokratická legitimita.

Lisabonská zmluva upevnila demokratické základy Únie. Posilnila totiž úlohu európskych občanov ako politických aktérov v EÚ¹, pričom vytvorila tesné prepojenie medzi občanmi, uplatňovaním ich politických práv a demokratickým životom v Únii². Lisabonská zmluva zároveň zdôraznila úlohu Európskeho parlamentu ako zastupiteľského demokratického zhromaždenia a umožnila občanom EÚ, aby sa prostredníctvom iniciatívy občanov bezprostrednejšie a v plnom rozsahu podieľali na demokratickom živote v Únii³.

Európska komisia je odhodlaná naplno využiť existujúce ustanovenia Lisabonskej zmluvy, aby posilnila transparentnosť a európsky rozmer volieb do Európskeho parlamentu. Týmto spôsobom sa bude usilovať upevniť demokratickú legitimitu rozhodovacieho procesu v EÚ a priblížiť systém občanom Únie. Osobitne dôležité je to najmä v čase, keď sa na úrovni EÚ vyžaduje prijatie opatrení na riešenie finančnej krízy a krízy štátneho dlhu. Tieto kroky môžu byť zároveň východiskom pre ďalšie reformy zmluvy, ktorých cieľom bude posilniť základ Európskej únie ako demokratickej organizácie.

Občania sú na úrovni Únie priamo zastúpení v Európskom parlamente⁴. Zameranie na občanov potvrdzuje aj nové vymedzenie poslancov Európskeho parlamentu ako „zástupcov občanov Únie“⁵ a nie jednoducho ako „zástupcov ľudu štátov, ktoré sú členmi Spoločenstva“⁶. V rovnakom duchu udeľuje Lisabonská zmluva Európskemu parlamentu posilnené právomoci, čím upevňuje jeho úlohu plnoprávneho zákonodarcu spolu s Radou. Európsky parlament teraz rozhoduje o prevažnej väčšine legislatívnych aktov EÚ a má rovnaké právomoci v oblasti celkového rozpočtu EÚ ako Rada, pričom jeho súhlas sa vyžaduje aj pri prijímaní viacročného finančného rámca.

¹ V článku 10 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) sa uvádza, že „každý občan má právo zúčastňovať sa na demokratickom živote Únie. Rozhodnutia sa prijímajú podľa možnosti čo najotvorenejšie a čo najbližšie k občanovi.“

² Hlava II ZEÚ začleňuje občianstvo EÚ do ustanovení o demokratických zásadách (článok 9 ZEÚ) a posilňuje prepojenie medzi občianstvom a demokraciou (články 10 a 11 ZEÚ).

³ Článok 11 ods. 4 ZEÚ stanovuje, že „občania Únie, ktorých počet dosiahne najmenej jeden milión a ktorí sú štátnymi príslušníkmi významného počtu členských štátov, sa môžu ujať iniciatívy a vyzvať Európsku komisiu, aby v rámci svojich právomocí predložila vhodný návrh vo veciach, o ktorých sa občania domnievajú, že na účely uplatňovania zmlúv je potrebný právny akt Únie“.

⁴ Článok 10 ods. 2 ZEÚ.

⁵ Článok 14 ods. 2 ZEÚ.

⁶ Článok 189 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

Komisia vo svojej správe z roku 2010 hodnotila priebeh volieb do Európskeho parlamentu⁷ v roku 2009 a zamerala sa pritom na implementáciu práva EÚ, volebnú účasť občanov, ako aj na ich informovanosť o samotných voľbách či o ich súvisiacich politických právach. V správe o občianstve EÚ za rok 2010 pod názvom „*Odstránenie prekážok vykonávania práv občanov EÚ*“⁸ Komisia zdôraznila potrebu zvýšiť povedomie občanov EÚ o voľbách do Európskeho parlamentu, ich právach a o vplyve politik EÚ na ich každodenný život. Zároveň poukázala na nutnosť odstrániť nedostatky pri uplatňovaní spoločných demokratických zásad týchto volieb či na potrebu eliminovať prekážky, ktoré občanom bránia v účinnom uplatňovaní ich volebných práv.

Vzhľadom na posilnenú úlohu a právomoci Európskeho parlamentu je nevyhnutné, aby sa proces voľby jeho členov zlepšil a dostal viac do popredia.

Predseda Európskej komisie José Manuel Barroso vo svojej správe o stave Únie za rok 2012⁹ vyzval na dokončenie rozsiahlej a skutočnej hospodárskej únie založenej na politickej únii, pričom zdôraznil, že „dôveryhodnosť a udržateľnosť hospodárskej a menovej únie v konečnom dôsledku závisí od inštitúcií a politickej štruktúry, ktorá je za nimi. Práve preto sa v súvislosti s hospodárskou a menovou úniou vynára otázka politickej únie a európskej demokracie, ktorá musí byť jej základom.“ Opierajúc sa o víziu politickej únie predseda Barroso oznámil, že Komisia sa zaviazala prijať konkrétne kroky na vytvorenie európskeho verejného priestoru a zároveň predložiť ďalšie návrhy, ako možno včas pred voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014 vybudovať otvorenejšiu a demokratickejšiu Európsku úniu.

V oznámení z 28. novembra 2012 pod názvom „*Koncepcia pre rozsiahlu a skutočnú hospodársku a menovú úniu – Zahájenie európskej diskusie*“¹⁰ sa Komisia zasadzuje za „posilnenú demokratickú legitimitu a zodpovednosť“ ako za neoddeliteľnú súčasť akéhokoľvek reformného úsilia Európskej únie. Aj v správe pod názvom „*Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii*“, ktorú vypracoval predseda Európskej rady v úzkej spolupráci s predsedom Komisie a predsedom Euroskupiny a prezidentom Európskej centrálnej banky¹¹, sa zdôrazňuje, že demokratická legitimita a zodpovednosť sú nevyhnutným predpokladom skutočnej hospodárskej a menovej únie.

V celej Európe momentálne prebieha na jednotlivých úrovniach politický dialóg o budúcnosti Európy. Ide o sériu diskusií európskych a národných politikov s občanmi v rámci Európskeho roka občanov¹². Mnoho myšlienok, ktoré z týchto diskusií vzišlo, poukazuje na potrebu užšieho prepojenia EÚ a jej občanov.

Integrácia a legitimita sa musia rozvíjať súběžne. Posilnenie demokracie je prirodzeným následkom dôslednejšej inštitucionálnej integrácie, bez ktorej sa Európska únia nezaobíde, ak chce reagovať na súčasné globálne výzvy. Z tohto dôvodu existuje naliehavá potreba užšieho vzájomného prepojenia občanov EÚ a demokratického procesu Únie.

⁷ KOM(2010) 605 v konečnom znení – Správa o voľbách poslancov Európskeho parlamentu (akt z roku 1976 zmenený a doplnený rozhodnutím 2002/772/ES, Euratom) a o účasti občanov Európskej únie vo voľbách do Európskeho parlamentu v členskom štáte bydliska (smernica 93/109/ES).

⁸ KOM(2010) 603 v konečnom znení.

⁹ 12. september 2012, plenárne zasadnutie Európskeho parlamentu, Štrasburg, k dispozícii na webovej stránke <http://ec.europa.eu/soteu2012/>.

¹⁰ COM(2012) 777 final/2.

¹¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf.

¹² http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm.

Toto oznámenie reaguje na záväzok predsedu Barrosa, ktorým je v prvom rade prehliť celoeurópsku diskusiu a posilniť európsky rozmer volieb do Európskeho parlamentu. Približuje iniciatívy Komisie, ktoré občanom uľahčia účasť na voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014 a ktoré zároveň zabezpečenia dodržiavanie demokratických zásad týchto volieb. K tomuto oznámeniu je pripojené odporúčanie o posilnení demokratického a účinného priebehu volieb do Európskeho parlamentu¹³.

2. POSILENIE DEMOKRATICKEHO PRIEBEHU VOLIEB DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Občania EÚ si vo všeobecnosti uvedomujú dôležitosť volieb do Európskeho parlamentu ako prostriedku zapojenia sa do demokratického života v Únii. Nie sú si však vedomí toho, aký vplyv majú tieto voľby na ich každodenný život, ani toho, aké politické možnosti majú k dispozícii, čo sa následne negatívne odráža na volebnej účasti.

- *Takmer 6 z 10 občanov EÚ sa domnieva, že účasť na voľbách do Európskeho parlamentu je najlepší spôsob, ako zabezpečiť, že ich hlas bude na úrovni EÚ vypočítaný¹⁴.*
- *Viac ako 7 z 10 občanov EÚ je presvedčených, že volebná účasť by bola vyššia, keby politické strany počas predvolebnej kampane vo všetkých materiáloch uvádzali, ku ktorej európskej politickej strane sú pridružené¹⁵.*
- *Viac ako 8 z 10 občanov EÚ uvádza, že ich motivácia zúčastniť sa na voľbách do Európskeho parlamentu by sa zvýšila, keby boli lepšie informovaní o volebných programoch a cieľoch jednotlivých kandidátov a strán v Európskom parlamente, ako aj o vplyve EÚ na ich život, či o samotných voľbách¹⁶.*
- *6 z 10 občanov EÚ, ktorí sa zapojili do verejných konzultácií, by k účasti na voľbách motivoval politický program, ktorý by prispel k zlepšeniu ich každodenného života a následne program zameraný na posilnenie hospodárstva EÚ či na odstránenie sociálnych rozdielov v EÚ¹⁷.*

Z uvedených prieskumov vyplýva, že občania EÚ prejavujú jednoznačný záujem o to, aby sa v európskych otázkach, ktoré majú priamy vplyv na ich život, mohli rozhodovať medzi jednotlivými zmysluplnými politickými možnosťami. V tejto súvislosti sa zdá, že prevaha národne orientovaných tém, ktoré zatievajú otázky dôležité z hľadiska EÚ, má negatívny vplyv na účasť na voľbách do Európskeho parlamentu. Ako zdôraznil predseda Barroso vo svojej správe o stave Únie za rok 2012, politická debata sa príliš často vedie tak, ako keby existovala iba medzi stranami v jednotlivých krajinách. V dôsledku toho vzniká medzi politickými stranami na národnej a európskej úrovni veľmi často skutočná priepasť.

V záujme lepšieho pochopenia vzájomného prepojenia politických procesov prebiehajúcich na národnej úrovni a na úrovni EÚ je potrebné, aby si občania vo väčšej miere uvedomovali väzby, ktoré existujú medzi hlavnými aktérmi. Posilnenie a väčšie zviditeľnenie európskych politických strán je spôsob, ako tento cieľ priamo dosiahnuť.

¹³ C (2013)1303 final.

¹⁴ Eurobarometer Európskeho parlamentu EB/EP 77.4, „Dva roky pred voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014“, Brusel, 20. august 2012.

¹⁵ Flash Eurobarometer 364 o volebných právach občanov EÚ, práca v teréne v novembri 2012.

¹⁶ To isté.

¹⁷ Verejné konzultácie „Občania EÚ: vaše práva – vaša budúcnosť“, ktoré Komisia viedla v období od mája do septembra 2012 v súvislosti so Správou o občianstve EÚ za rok 2013.

Európske politické strany, teda nadnárodné aktéri, ktorých kľúčovou úlohou je tlmočiť názory občanov na európskej úrovni, sú najvhodnejšie na to, aby vytvárali spojnicu medzi politikami EÚ a občanmi. Lisabonská zmluva priznáva európskym politickým stranám v tomto smere rozhodujúcu úlohu a poveruje ich prispievaním „k formovaniu európskeho politického vedomia a k vyjadrovaniu vôle občanov Únie“¹⁸.

V snahe umožniť európskym politickým stranám riadne plniť ich osobitné poslanie prijala Komisia návrh nariadenia o štatúte a financovaní európskych politických strán a európskych politických nadácií¹⁹. Cieľom tohto návrhu je zabezpečiť väčšie zviditeľnenie európskych politických strán a flexibilnejší, transparentnejší a účinnejší rámec ich financovania.

Na základe uvedeného návrhu sa od paneurópskych politických strán zároveň vyžaduje, aby počas volieb prijali všetky primerané opatrenia na to, aby informovali občanov EÚ o pridružení národných politických strán a ich kandidátov k európskym politickým stranám²⁰.

V tejto súvislosti Komisia odporúča, aby národné politické strany jasne uvádzali, ku ktorej paneurópskej politickej strane sú pridružené, čím sa ešte viac zdôrazní ich vzájomné prepojenie.

Zviditeľnenie väzby medzi národnými stranami, ktorým občania EÚ odovzdávajú svoj hlas, a európskymi politickými stranami, ku ktorým sú tieto strany pridružené, by malo výrazný vplyv na transparentnosť rozhodovacieho procesu v EÚ. Väčšie zviditeľnenie európskych politických strán počas celého procesu volieb, t. j. od predvolebnej kampane až po odovzdanie volebných hlasov, by prispelo k väčšej zodpovednosti politických strán, ktoré sa zúčastňujú na voľbách do Európskeho parlamentu, a posilnilo by dôveru voličov v samotné voľby. Zároveň by umožnilo občanom lepšie pochopiť, ako sa odovzdanie ich hlasu národnej politickej strane prejaví na európskej úrovni.

Z tohto dôvodu je dôležité, aby členské štáty v rámci svojich volebných systémov podporovali a uľahčovali informovanie voličov o pridružení národných politických strán k európskym politickým stranám. Zároveň by mali národné politické strany, ktoré sa zúčastňujú na voľbách do Európskeho parlamentu, pred samotnými voľbami zverejniť ich pridruženie k európskym politickým stranám.

Voľby do Európskeho parlamentu prebiehajú v súčasnosti v jednotlivých členských štátoch v rôzne dni. Táto skutočnosť ešte viac umocňuje dojem, že ide v prvom rade o národné voľby a znemožňuje ich vnímať ako spoločné úsilie. Spoločný európsky deň konania volieb, v ktorý by sa všetky volebné miestnosti uzatvárali v rovnaký čas, by vo väčšej miere symbolizoval myšlienku spoločnej účasti občanov v celej Únii, a teda i myšlienku zastupiteľskej demokracie, na ktorej je EÚ založená.

Členské štáty by sa preto mali dohodnúť na spoločnom dni konania volieb do Európskeho parlamentu, v ktorý by sa všetky volebné miestnosti uzatvárali v rovnaký čas.

¹⁸ Článok 10 ods. 4 ZEÚ a článok 12 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie.

¹⁹ COM(2012) 499 final.

²⁰ Pozri článok 17 ods. 3 návrhu nariadenia.

3. UŽŠIE PREPOJENIE MEDZI HLASMI OBČANOV EÚ A VOĽBOU PREDSEDU KOMISIE

Lisabonská zmluva posilňuje úlohu Európskeho parlamentu a jeho zodpovednosť voči Komisii: Európsky parlament volí predsedu Komisie na základe návrhu Európskej rady, ktorý musí zohľadňovať výsledky volieb do Európskeho parlamentu²¹.

Predseda Komisie je popredným predstaviteľom výkonnej moci EÚ a jeho voľba by mala prebehnúť podľa jasných pravidiel. Každá politická strana by mala počas volebného procesu zverejniť meno svojho kandidáta na funkciu predsedu Komisie.

V súlade so zmluvou by mali výsledky volieb do Európskeho parlamentu zohrávať kľúčovú úlohu pri rozhodovaní o tom, ktorý z kandidátov sa stane predsedom Komisie²².

1 z 2 občanov EÚ uvádza, že jeho motivácia zúčastniť sa na voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014 by sa zvýšila, keby každá z hlavných európskych politických aliancií predložila na základe spoločného programu meno svojho kandidáta na funkciu predsedu Európskej komisie²³.

Ako uvádza predseda Barroso vo svojej správe o stave Únie za rok 2012, „významným nástrojom na prehĺbenie paneurópskej politickej debaty bude predloženie kandidátov európskych politických strán na funkciu predsedu Komisie už pri voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014 [...] Bude to rozhodný krok k tomu, aby možnosť európskej voľby bola vďaka týmto voľbám ešte jasnejšia.“

Parlament vo svojom uznesení z 22. novembra 2012 o voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014²⁴ naliehavo vyzýva európske politické strany, aby vymenovali kandidátov na predsedníctvo Komisie, a očakáva, že títo kandidáti budú hrať hlavnú úlohu v parlamentnej volebnej kampani, najmä prostredníctvom osobnej prezentácie svojho programu vo všetkých členských štátoch Únie. Európsky parlament zároveň zdôrazňuje, že je dôležité posilniť politickú legitimitu Parlamentu i Komisie tým, že sa ich voľba bezprostrednejšie spojí s prianím voličov.

V oznámení z 28. novembra 2012 pod názvom „Konceptia pre rozsiahlu a skutočnú hospodársku a menovú úniu – Zahájenie európskej diskusie“²⁵ Komisia zdôrazňuje, že nominácia kandidátov politických strán na funkciu predsedu Komisie v súvislosti s voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014 je dôležitý krok, ktorý je potrebné prijať v záujme podpory vzniku skutočnej európskej politickej sféry.

Zverejňovanie nominácií európskych a národných politických strán na funkciu predsedu Komisie, ako aj programov týchto kandidátov počas volieb do Európskeho parlamentu, prispeje k vytvoreniu konkrétneho a viditeľného prepojenia medzi individuálnym hlasom, ktorý občania EÚ odovzdávajú kandidátom na poslancov do

²¹ V článku 17 ods. 7 ZEÚ sa uvádza: „Zohľadňujúc voľby do Európskeho parlamentu a po príslušných konzultáciách navrhne Európska rada kvalifikovanou väčšinou Európskemu parlamentu kandidáta na funkciu predsedu Komisie. Tohto kandidáta volí Európsky parlament väčšinou svojich členov.“ Vo vyhlásení č. 11 k článku 17 ods. 6 a 7 Zmluvy o Európskej únii sa následne uvádza, že Európsky parlament a Európska rada sú spoločne zodpovední za plynulý priebeh procesu vedúceho k voľbám predsedu Európskej komisie a zároveň poukazuje na potrebu viesť v tomto smere príslušné konzultácie.

²² Pozri poznámku pod čiarou č. 21.

²³ Prieskum Eurobarometer EB/EP 77.4 z 20. augusta 2012, uvedený predtým v texte.

²⁴ Uznesenie Európskeho parlamentu z 22. novembra 2012 o voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014 (2012/2829(RSP)).

²⁵ COM(2012) 777 final/2.

Európskeho parlamentu na jednej strane, a kandidátom na predsedu Komisie podporovaným stranou, za ktorú kandiduje osoba, ktorej občan odovzdal svoj hlas, na strane druhej.

Tento krok umožní občanom EÚ lepšie pochopiť, ktorého kandidáta na predsedu Komisie svojim hlasom v konečnom dôsledku podporia. V dôsledku toho by sa zvýšila legitimita predsedu Komisie a vo všeobecnosti aj demokratická legitimita celého rozhodovacieho procesu v EÚ. Zároveň by to mohlo viesť k vyššej účasti na voľbách do Európskeho parlamentu, keďže by sa posilnila vzájomná súvislosť medzi voľbou zástupcov občanov a procesom výberu a voľby hlavy európskej výkonnej moci. Istým príkladom v tomto smere môžu byť aj Spojené štáty americké, kde sa volebná účasť automaticky zvyšuje v prípade, že sa voľby do kongresu konajú v ten istý rok ako prezidentské voľby, zatiaľ čo v medziobdobí sa na voľbách zúčastňuje len okolo 40 % voličov.

Politicky orientované relácie v médiách umožňujú voličom rozhodnúť sa na základe získaných poznatkov. Národné politické strany by mali teda takýmto spôsobom informovať o svojich kandidátoch a programoch, a to v prostredí, ktoré podporuje pluralitu médií a otvorený demokratický dialóg v súlade s článkom 11 Charty základných práv Európskej únie.

4. POSILENIE ÚČINNÉHO PRIEBEHU VOLIEB DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU PRI SÚČASNOM ZNÍŽENÍ ADMINISTRATÍVNEJ ZÁŤAŽE ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Právne predpisy EÚ zaručujú, že každý občan EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, má právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu za tých istých podmienok ako štátny príslušník tohto štátu²⁶.

V záujme zabezpečenia legitimacy volieb do Európskeho parlamentu sa v smernici 93/109/ES stanovujú postupy, ktorých cieľom je zaistiť, aby občania EÚ nemohli voliť ani byť volení v tých istých voľbách v členskom štáte pôvodu a zároveň v členskom štáte bydliska²⁷.

Komisia vo svojej správe o priebehu volieb do Európskeho parlamentu v roku 2009²⁸ poukázala na problémy spojené s uplatňovaním týchto postupov v praxi. Aj v správe o občianstve EÚ za rok 2010²⁹ sa uvádza, že tieto postupy môžu pre vnútroštátne správne orgány často predstavovať nadmernú záťaž, ktorá nezodpovedá skutočnému rozsahu problému viacnásobného hlasovania a kandidovania. Z tohto dôvodu Komisia oznámila, že má v úmysle tieto postupy zjednodušiť (opatrenie č. 19 správy o občianstve EÚ za rok 2010).

Na základe konzultácií s odborníkmi na voľby z členských štátov vypracovala Komisia pre vnútroštátne volebné orgány odporúčania týkajúce sa rôznych aspektov mechanizmu na zabránenie viacnásobnému hlasovaniu. Vďaka týmto odporúčaniam sa mechanizmus zjednoduší a zabezpečí sa jeho väčšia účinnosť proti zneužitiu.

Na základe odporúčania, ktoré bolo prijaté spolu s týmto oznámením, by mali členské štáty predovšetkým:

²⁶ Článok 22 ods. 2 ZFEÚ a smernica 93/109/ES zo 6. decembra 1993, ktorou sa stanovujú podrobnosti uplatňovania volebného práva a práva byť volený do Európskeho parlamentu pre občanov Únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi (Ú. v. ES L 329, 30.12.1993, s. 34).

²⁷ Tento mechanizmus je založený na výmene údajov medzi členskými štátmi o občanoch EÚ, ktorí sú zapísaní v zozname voličov alebo ktorí kandidujú v členskom štáte svojho bydliska. Na základe údajov zaslaných členským štátom bydliska musí členský štát pôvodu vyňať zo svojich volebných zoznamov mená dotknutých občanov (alebo im iným spôsobom zabrániť odovzdať svoj hlas alebo kandidovať).

²⁸ KOM(2010) 605 v konečnom znení.

²⁹ KOM(2010) 603 v konečnom znení.

- zriadiť jednotný kontaktný orgán pre plynulú výmenu údajov s ostatnými členskými štátmi,
- zohľadňovať pri výmene údajov rozdielny harmonogram volieb v jednotlivých členských štátoch,
- poskytovať dodatočné osobné údaje, ktoré môžu byť nevyhnutné z hľadiska účinnejšej identifikácie občanov EÚ, ktorí sú zapísaní v zozname voličov v členskom štáte svojho bydliska.

Keďže tieto odporúčania budú zverejnené v dostatočnom časovom predstihu pred konaním ďalších volieb do Európskeho parlamentu, môžu vo výraznej miere prispieť k vytvoreniu lepšieho a účinnejšieho mechanizmu proti zneužívaniu a k odstráneniu administratívnej záťaže.

5. ODTRÁNENIE PREKÁŽOK PRI UPLATŇOVANÍ VOLEBNÝCH PRÁV OBČANOV EÚ A ZABEZPEČENIE DODRŽIAVANIA SPOLOČNÝCH ZÁSAD EÚ

5.1. Uplatňovanie volebných práv občanov EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnym príslušníkom

V správe o občianstve EÚ za rok 2010³⁰ Komisia zdôraznila, že v prípade občanov EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnym príslušníkom, je potrebné zabezpečiť plné uplatňovanie ich volebných práv v celej EÚ (opatrenie č. 18).

Komisia v tejto súvislosti poznamenala, že niektoré členské štáty vyžadujú od občanov EÚ z iných členských štátov, aby pri zápise do zoznamu voličov splnili podmienky, ktoré presahujú rámec smernice 93/109/ES o uplatňovaní volebného práva a práva byť volený do Európskeho parlamentu. K týmto dodatočným podmienkam patrí napríklad povinnosť byť držiteľom národného preukazu totožnosti alebo povinnosť opätovne sa zaregistrovať v prípade každých volieb do Európskeho parlamentu. Komisia zároveň uviedla, že niektoré členské štáty údajne neinformovali občanov EÚ z iných členských štátov primeraným spôsobom o ich práve zúčastniť sa na voľbách do Európskeho parlamentu.

V nadväznosti na správu o občianstve EÚ za rok 2010 sa Komisia prostredníctvom dialógu s dotknutými členskými štátmi usilovala zabezpečiť, aby sa občania EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnym príslušníkom, mohli v súlade s právom EÚ zúčastniť na voľbách do Európskeho parlamentu za tých istých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu.

Na základe tohto dialógu zmenilo viacero členských štátov svoje právne predpisy alebo oznámilo, aké zmeny majú v úmysle prijať, aby zabezpečili súlad svojich právnych predpisov s požiadavkami práva EÚ³¹. Komisia je s týmito členskými štátmi v stálom kontakte a usiluje sa zabezpečiť, aby sa volebné práva občanov EÚ uplatňovali v plnom rozsahu v celej EÚ, a to v prípade potreby aj prostredníctvom konania vo veci porušenia právnych predpisov podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

³⁰ KOM(2010) 603 v konečnom znení.

³¹ Cyprus, Poľsko a Rumunsko prijali nové právne predpisy. Česká republika, Maďarsko, Litva, Slovensko a Slovinsko oznámili, že príslušné legislatívne zmeny nadobudnú účinnosť včas pred voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014. Nové právne predpisy nedávno prijali aj Bulharsko a Malta, pričom tieto právne predpisy sú momentálne predmetom analýzy. Estónsko a Lotyšsko predložili dostatočné argumenty, ktoré objasňujú súlad ich právnych predpisov s právom EÚ.

5.2. Zabezpečenie dodržiavania spoločných zásad pri voľbách do Európskeho parlamentu

Pri organizovaní volieb do Európskeho parlamentu musia všetky členské štáty dodržiavať určité spoločné zásady: voľby musia byť slobodné a tajné a musia prebiehať všeobecným priamym hlasovaním³². Tieto zásady, ktoré sú zakotvené v práve EÚ, zakazujú okrem iného zverejniť volebné výsledky v členskom štáte skôr, ako sa ukončí hlasovanie vo všetkých členských štátoch. Cieľom tohto kroku je zabrániť ovplyvňovaniu voličov EÚ volebnými výsledkami z členských štátov, v ktorých sa už voľby ukončili, a teda zachovať základnú ideu zásady slobodného hlasovania.

Ako sa uvádza v správe o občianstve EÚ za rok 2010 (opatrenie č. 17), Komisia prijala opatrenia, ktoré majú počas nadchádzajúcich volieb do Európskeho parlamentu zabezpečiť dodržiavanie tejto demokratickej zásady v celej EÚ. V nadväznosti na to podnikli členské štáty príslušné kroky na odstránenie existujúcich nedostatkov³³.

Komisia bude počas volieb do Európskeho parlamentu v roku 2014 pozorne sledovať uplatňovanie týchto opatrení, aby sa uistila, že sú primerané a že oficiálne zverejnenie volebných výsledkov prebieha v plnom súlade s touto základnou demokratickou zásadou.

5.3. Uplatnenie odchýlky podľa článku 22 ods. 2 ZFEÚ

V článku 22 ods. 2 ZFEÚ sa uvádza, že každý občan EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, má právo zúčastniť sa na voľbách do Európskeho parlamentu za tých istých podmienok ako štátny príslušník tohto štátu. Táto právna úprava však umožňuje stanoviť odchýlku z tohto pravidla v prípade, že je to odôvodnené osobitnou situáciou členského štátu.

Táto odchýlka je podrobne vymedzená v článku 14 ods. 1 smernice 93/109/ES. Na základe nej môžu členské štáty obmedziť právo voliť a právo kandidovať vo voľbách na tie osoby, ktoré spĺňajú požiadavku určitej minimálnej doby pobytu, a to za predpokladu, že pomer štátnych príslušníkov iných členských štátov, ktorí tu majú bydlisko a ktorí dosiahi vek oprávňujúci na účasť vo voľbách, presahuje 20 % celkového počtu oprávnených voličov.

Luxembursko je jediný členský štát, ktorý spĺňa požiadavky na uplatnenie tejto odchýlky. Táto krajina uplatnila odchýlku už v minulosti, keď obmedzila právo voliť a právo kandidovať vo voľbách na štátnych príslušníkov iných členských štátov EÚ, ktorí majú v Luxembursku oprávnený pobyt a ktorého dĺžka dosiahla pred zápisom do zoznamu voličov minimálne dva roky, resp. päť rokov v prípade zápisu do zoznamu kandidátov.

Z informácií, ktoré Luxembursko predložilo Komisii 31. augusta 2012 vyplýva, že celkový počet občanov EÚ s bydliskom v Luxembursku, ktorí dosiahi vek oprávňujúci na účasť vo voľbách, predstavuje 383 485, zatiaľ čo počet štátnych príslušníkov iných členských štátov EÚ, ktorí tu majú bydlisko a ktorí dosiahi vek oprávňujúci na účasť vo voľbách je 151 126. Z uvedeného je zrejmé, že pomer štátnych príslušníkov iných členských štátov predstavuje 39,41%, čo presahuje hranicu 20 %. Dôvody na uplatnenie odchýlky podľa článku 22 ods. 2 ZFEÚ teda stále existujú.

³² Spoločné zásady sú stanovené v Akte z roku 1976 o priamych a všeobecných voľbách poslancov Európskeho parlamentu, pripojenom k rozhodnutiu 76/787/ESUO, EHS, Euratom z 20. septembra 1976, ktorý bol naposledy zmenený a doplnený rozhodnutím Rady 2002/772/ES, Euratom (Ú. v. ES L 283, 21.10.2002, s. 1).

³³ Holandsko vypracovalo v tejto súvislosti príslušné usmernenia určené miestnym orgánom.

6. PODPORA KANDIDATÚRY ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠÍKOV INÝCH ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ VO VOĽBÁCH DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU: ZMENA SMERNICE 93/109ES

Vo svojej správe o priebehu volieb do Európskeho parlamentu v roku 2009 Komisia uviedla, že jedným z dôvodov nízkej volebnej účasti je skutočnosť, že len malý počet občanov EÚ s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnym príslušníkom, využilo právo byť volený v týchto voľbách. V roku 2009 takto kandidovalo len 81 občanov EÚ.

Komisia poznamenáva, že občania EÚ, ktorí si vo voľbách do Európskeho parlamentu želajú kandidovať v členskom štáte, do ktorého sa presťahovali, musia čeliť nákladným a náročným administratívnym postupom. V správe o občianstve EÚ za rok 2010 v tejto súvislosti oznámila, že opätovne otvorí rokovania o zmene smernice 93/109/ES s cieľom zjednodušiť postupy, ktorým sú občania EÚ pri svojej kandidatúre v súčasnosti vystavení, a to takým spôsobom, aby nebola ohrozená legitimita volieb do Európskeho parlamentu.

V nadväznosti na rokovania, ktoré Komisia opätovne otvorila, prijala Rada 20. decembra 2012 smernicu 2013/1/EÚ³⁴, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 93/109/ES. V tejto smernici sa okrem iného stanovuje, že kandidáti už nie sú povinní prekladať doklad o tom, že neboli pozbavení práva byť volení v domovskom členskom štáte. Namiesto toho predložia na tento účel formálne vyhlásenie, ktoré overia volebné orgány v členskom štáte bydliska. Tento zjednodušený postup sa uplatní počas volieb do Európskeho parlamentu v roku 2014.

7. ZÁVER

Rok 2013 je Európskym rokom občanov. Tento rok je totiž 20. výročím existencie občianstva EÚ, ktoré zaviedla Maastrichtská zmluva. Pri tejto príležitosti prebiehajú v celej Európe na úrovni Únie, či na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni rôzne podujatia, konferencie a verejné diskusie. Ich spoločným cieľom je zvýšiť povedomie občanov EÚ o ich právach, ktoré sú zakotvené v právnom poriadku EÚ, a to vrátane práva podieľať sa na demokratickom živote v Únii, a súčasne ich podnietiť k aktívnej účasti na občianskych fórach zameraných na politiky a záležitosti EÚ.

Európsky rok občanov je nielen vhodnou príležitosťou načúvať problémom európskych občanov, ale aj možnosťou oboznámiť ich s vplyvom, ktorý majú politiky EÚ na ich každodenný život, zdôrazniť význam ich účasti na formovaní EÚ a zapojiť sa s nimi do politických diskusií o európskych otázkach. Európsky rok občanov je pre občanov Únie príležitosť byť vypočutý. Voľby do Európskeho parlamentu sú na to tým najvhodnejším okamihom.

V súvislosti s voľbami do Európskeho parlamentu sa Komisia domnieva, že:

- voliči by mali byť pred voľbami do Európskeho parlamentu a počas nich informovaní o tom, ku ktorým európskym politickým stranám sú národné politické strany pridružené,
- členské štáty by sa mali dohodnúť na spoločnom dni konania volieb do Európskeho parlamentu, v ktorý by sa všetky volebné miestnosti uzatvárali v rovnaký čas,
- každá európska politická strana by mala nominovať svojho kandidáta na funkciu predsedu Európskej komisie,

³⁴ Ú. v. EÚ L 26, 26.1.2013, s. 28.

- národné strany by mali zabezpečiť, aby vo svojich politicky orientovaných reláciách o voľbách do Európskeho parlamentu informovali občanov o tom, ktorého kandidáta na predsedu Európskej komisie podporujú a aký volebný program tento kandidát ponúka.

Komisia je presvedčená, že tieto praktické odporúčania, ktoré predstavujú skôr evolučný ako revolučný posun, možno začať uplatňovať včas pre voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014. Tieto odporúčania prispievajú k rozprúdeniu európskej diskusie a k vytvoreniu európskeho verejného priestoru. Vďaka nim sa Európa stane ústrednou témou diskusií vo všetkých členských štátoch EÚ. To bude východiskom pre ďalšie kroky k európskej integrácii.